

Sprawozdanie z XV Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów (IVG), 20-27 lipca 2025 r., Graz, Austria

W dniach 20-27 lipca 2025 r. w Grazu (Austria) odbył się XV Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów (IVG). Obrady naukowców z całego świata miały miejsce na Uniwersytecie Karola i Franciszka w Grazu, a przewodniczył im prof. Arne Ziegler, Dziekan Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu w Grazu oraz prezydent IVG w latach 2020-2025.

IVG powstało w roku 1951 i zrzesza obecnie ok. 1500 członków z pięćdziesięciu państw. Stowarzyszenie stawia sobie za cel wspieranie międzynarodowej współpracy germanistów oraz kształcenie młodego pokolenia badaczy. Kongres odbywa się cyklicznie co pięć lat. W roku 2010 miejscem obrad była Warszawa, w 2015 Szanghaj, natomiast w 2021, z rocznym opóźnieniem z powodu pandemii, Palermo. Temat przewodni tego-rocznego Kongresu brzmiał: „Język i literatura w czasach kryzysu – wyzwania, zadania i szanse międzynarodowej germanistyki” i nawiązywał do aktualnych wydarzeń geopolitycznych.

W Kongresie udział wzięło ok. 1500 uczestniczek i uczestników z 49 krajów, którzy wygłosili 1124 referaty w 65 sekcjach, 34 literaturo- i 31 językoznawczych. Obradom towarzyszył bogaty program kulturalny. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. Albrecht Greule z Uniwersytetu w Ratyzbonie, poświęcając go „Językowi jako przestrzeni rezonansu współczesnych kryzysów”. Prelegent pochylił się nad obecnym stanem badań nad komunikacją w czasach kryzysu i zadał pytanie, czy germanistyka rzeczywiście została wystawiona na próbę, a jeśli tak, jakie wynikają z tego nowe szanse dla niej. Prof. Albrecht Greule upatruje ich w rozwijaniu, szczególnie ważnej w dzisiejszej dobie, kompetencji krytycznego myślenia u studentów, która pozwoli im na dokonywanie właściwej analizy dyskursu politycznego i medialnego.

Zagadnienia i problemy, jakim poświęcone zostały obrady w 34 sekcjach literaturoznawczych unaocznily, że literaturoznawstwo niemieckojęzyczne odznacza się wyjątkową zdolnością diagnozowania napięć społecznych w oparciu o wieloaspektowe analizy tekstów i dyskursów. Wygłoszone referaty – od badań nad reprezentacjami uchodźstwa i kryzysów ekologicznych, po studia nad figurami liminalności, pamięcią o Holokauście czy intermedialnymi praktykami estetycznymi – ukazały wrażliwość literatury na kryzysy, a jednocześnie jej zdolność do refleksyjnego zajmowania się nimi. Dyskutowane ujęcia transnarodowe, obejmujące m.in. Europę Środkowo-Wschodnią, Kaukaz, Azję Wschodnią czy konteksty kolonialne, podkreśliły globalny wymiar współczesnych kryzysów oraz konieczność ich analizy ponad granicami metodologicznymi i kulturowymi. Szczególną uwagę zwrócono na literaturę jako laboratorium nowych form reprezentacji – od poetologii antropocenu po narracje niepełnosprawności, sztucznego człowieka i kryzysów psychicznych.

Referaty wygłoszone w ramach 31 sekcji dedykowanych zagadnieniom językoznawczym, obejmujące m.in. analizy dyskursów kryzysowych, badania nad intensyfikacją językową, pragmatyką pytań, ekspresywnością frazemów oraz multimodalnością komunikacji cyfrowej pokazały, że język reaguje na kryzys zarówno poprzez destabilizację, jak

i generowanie nowych strategii porządkowania doświadczenia. W wielu referatach podkreślono, że kryzys staje się laboratorium innowacji, w którym praktyki komunikacyjne przesuwają własne granice: od wideokonferencyjnej interakcji instytucjonalnej, przez praktyki dyskursywne w kontekstach wykluczających, po wielojęzyczną wiedzę w komunikacji specjalistycznej. Szczególną wagę miały analizy z obszaru politolingwistyki, badań nad nazwami, tożsamością i dyskursami wykluczenia, ukazujące, że kryzys otwiera pole negocjacji semantycznych i redefinicji ról społecznych. Istotny wymiar miały również studia nad dydaktyką języka niemieckiego, które zwróciły uwagę na potrzebę adaptacji narzędzi glottodydaktycznych do warunków niepewności i cyfrowej transformacji.

Kongres potwierdził, że analiza tekstów literackich w sytuacjach przesilenia otwiera kluczowe perspektywy dla zrozumienia współczesnych procesów kulturowych oraz że językoznawstwo germanistyczne nie tylko opisuje kryzys, lecz staje się aktywnym uczestnikiem jego konceptualizacji i przez to współtworzy możliwe scenariusze jego przezwyciężania. Z obrad wyłania się obraz germanistyki jako dyscypliny zdolnej nie tylko opisywać, lecz także antycypować transformacje społeczne, czyniąc z kryzysu katalizator innowacji badawczej.

Swego rodzaju tradycją stał się fakt, że silną reprezentację miały germanistyka polska, włoska i japońska. Naukowcy z Polski reprezentowali uczelnie ze wszystkich zakątków naszego kraju (kolejność według liczebności delegacji): Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Poznański, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Toruniu, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, a także Akademia Nauk Stosowanych im. Stanisława Staszica w Pile.

Na zakończenie obrad odbyło się Walne Zgromadzenie IVG podczas którego wybrano nowych członków Międzynarodowego Komitetu IVG. Przez kolejnych pięć lat polskich germanistów będzie w nim reprezentowała prof. Ewa Żebrowska z Uniwersytetu Warszawskiego. Członkowie IVG dokonali ponadto wyboru nowego prezydenta Stowarzyszenia, którym został prof. Paulo Astor Soethe z Federalnego Uniwersytetu Parana w Kurytybie, w Brazylii. Kolejny kongres odbędzie się w 2030 r. w Rio de Janeiro.

Iwona JACEWICZ

Uniwersytet Warszawski/ University of Warsaw

E-mail: i.jacewicz@uw.edu.pl, 